

Demokratikommun 2020

– Falu kommuns medborgardialogplattform för det aktiva medborgarskapet

Demokratipolitiskt styrdokument antaget av kommunfullmäktige den 9 april 2015

With a summary in English: "Falun Democracy City"

Falu demokratikommun – så att varje röst hörs

38 729 - aldrig tidigare i historien har så många Falubor deltagit i ett demokratiskt beslut som vid valet till kommunfullmäktige, landsting och riksdag den 14 september 2014. Supervalåret startade med ett rekordhögst valdeltagande redan vid EU-valet i maj förra året och avslutades med överläggningar om ett eventuellt extra val under våren 2015, som dock ledde fram till en överenskommelse mellan sex av åtta riksdagspartier ("decemberöverenskommelsen") – så nästa val kommer förmodligen äga rum den 9 september 2018.

Alla dessa val tydliggör den växande rollen för medborgarna att vara beslutsfattare och uppdragsgivare till våra förtroendevalda och därmed högsta chefer över en rad politiska organisationer. Men medborgarnas roll begränsas inte till att välja ställföreträdare i valda församlingar utan inbegriper också ett ständigt ansvar att vara med och hålla koll på den offentliga verksamheten. Endast för Falu kommuns del handlar det om en budget på över 3,5 miljarder kronor och över 8 miljoner arbetstimmar per år.

Därför är det viktigt att medborgarnas röster inte bara räknas på valdagar, utan hörs varje dag. För att säkerställa detta krävs en medveten demokratipolitik och en stark kommunal infrastruktur för det aktiva medborgarskapet och den deltagande demokratin.

Detta styrdokument antogs av Falu kommunfullmäktige i april 2015. Nu jobbar val- och demokratinämnden, som är huvudansvarig för demokratipolitiken, med kommunens styrelser, nämnder, råd, förvaltningar och helägda bolag med implementeringen av plattformen.

Denna plattform utgörs av två dokument. Det första dokumentet utgörs av förslag på hur det fortsatta arbetet ska gestaltas, mätas och följas upp med nya val- och demokratinämnden som ansvarig nämnd inom kommunen. Det andra dokumentet som följer nedan beskriver det som har hänt, samhällsutmaningar, den nationella demokratipolitiken och nyckelbegrepp.

Tillsammans med hela val- och demokratinämnden ser jag fram emot viktiga och intensiva år av strategisk och målinriktad demokratipolitik i Falu kommun, så att vi gemensamt kan uppnå det av kommunfullmäktige uppsatta, mycket ambitiösa målet: att bli Sverigebäst på medborgardialog!

Falun, den 9 september 2015

Bruno Kaufmann, ordförande, val- och demokratinämnden

1. Bakgrund

Uppdrag till demokratiberedningen

Falu kommunfullmäktige (KF), beslutade i juni 2011 att inrätta en tillfällig fullmäktigeberedning för demokratiutveckling. Den fick i uppdrag att ta fram underlag, riktlinjer och åtgärdsplaner för den kommunala demokratipolitiken. Samtidigt formulerades målet att Falu kommun ska bli Sverigebäst på medborgardialog. Till beredningen valdes en representant för varje parti i fullmäktige, sammanlagt nio ledamöter. Dessutom fick beredningen mera specifika direktiv att ta fram en arbets- och handlingsplan för att;

- förstärka det interna arbetet med demokrati- och medborgardialogfrågor i kommunen,
- förstärka den deltagardemokratiska infrastrukturen,
- uppmuntra, stödja och möjliggöra aktivt medborgarskap,
- genomföra informations- och utbildningsinsatser för att förstärka valdeltagandet,
- genomföra satsningar på ungdomsdemokrati och slutgiltigen att förbättra den kommunala beredskapen för att ta emot och hantera medborgarförslag och folkinitiativ.

Demokratiplanen tar form

Falu demokratiberedning arbetade under ett år. Vid sidan av samtal och diskussioner under ett tiotal sammanträden genomfördes en rad samråd kring demokratifrågorna. Uppdraget avslutades under våren 2012 med presentation av Demokratiplan 2015. I planen formulerades konkreta åtgärder för att stärka den deltagardemokratiska infrastrukturen i kommunen genom att;

- inrätta ett demokratacentrum på stadsbiblioteket,
- rekrytera en demokrativägledare till stadskansliet,
- ta fram ett demokratipass och genomföra demokrativeckor och demokratidagar,
- utveckla demokratitjänster på falun.se,
- förbereda en långsiktig satsning på ungdomar och skolor,
- samverka med andra kommuner, regioner och organisationer i Sverige och världen,
- ta fram en samlad demokratiplattform för hela kommunen.

Kommunfullmäktige antog Demokratiplan 2015 i juni 2012. Samtidigt valdes ett mindre demokratiråd med fem ledamöter för att samordna det inledande verkställandet av demokratiplanen.

Falun blir innovativ demokratiwerkstad

Demokratirådet fick två och ett halvt år på sig för att fullfölja KF:s uppdrag. Det lyckades genom att många engagerade Falubor och entusiastiska medarbetare inom kommunen deltog i utvecklingsarbetet – och där supervalåret 2014 blev ett kvitto på kommuninvånarnas aktiva medborgarskap.

Falun utvecklades till en innovativ demokratiwerkstad och var en av de första kommunerna i Sverige med att inrätta ett demokratacentrum på stadsbiblioteket som fungerar som ett skyltfönster för hela demokratisatsningen och används som plats för information, samtal och möten. Dessutom skapades en central demokrativägledningsfunktion med en demokrativägledare som på heltid arbetar som spindel i nätet för att verkställa och utveckla demokratipolitiken i Falun. Dessutom var Falu kommun först med att ta fram ett demokratipass där Faluborna på ett enkelt och pedagogiskt sätt får information och vägledning om hur de kan påverka och göra sin röst hörd på lokal, regional, nationell och internationell nivå.

Under september 2013 genomfördes kommunens första demokrativecka med tusentals deltagare, där temat för dagarna var de olika demokratiska arenorna, Falun, Dalarna, Sverige, Europa och Världen. Veckan följdes av en demokratidag om framtidens demokratipolitik i mars 2014, där tidigare EU-kommissionären och nuvarande utrikesministern Margot Wallström var huvudtalare.

Beslut som blickar framåt

Under andra halvåret 2014 fortsatte Falu demokratikommuns utveckling genom att rekordmånga röstberättigade (87 %) valde sina företrädare i kommun- och landstingsfullmäktige samt till riksdagen. I samband med valet genomfördes en rad riktade informationssatsningar till ungdomar och utrikesfödda. Demokratacentrum tillsammans med valtältet blev en arena för dialoger och debatter.

Kommunfullmäktige beslöt i november 2014 att inrätta en ny val- och demokratinämnd som i fortsättningen ska ha huvudansvaret för den kommunala demokratipolitiken. Dessutom bekräftade och kompletterade fullmäktige demokratikommunens prioriterade satsningar genom att Falu kommun under mandatperioden 2015 – 2018 ska arbeta med att;

- utveckla och stärka den kommunala *demokrativägledningsfunktionen* samt inrätta en särskild *ungdomsvägledningsfunktion*,
- fortsätta utveckla stads- och filialbibliotekens roll som *demokraticentrum* med plats för information, kommunikation, dialog och debatt,
- stärka det aktiva medborgarskapet och den deltagande demokratin med hjälp av online-verktyg och demokratisidorna på *falun.se*,
- fortsätta vara en *mötesplats* för städer och regioner som aktivt arbetar med att utveckla den deltagardemokratiska infrastrukturen, organisera demokratidagar, demokrativeckor, sprida Falu demokratipass samt aktivt delta i regionala, nationella och internationella *nätverk av ”demokratistäder”*,
- stärka det (formella) medborgerliga deltagandet i samband med *medborgarförslag, folkinitiativ samt val och folkomröstningar*,
- öka ett brett deltagande i politiska partier och som förtroendevald genom att undersöka möjligheterna att kunna *delta i möten på distans* via nätuppkoppling (t.ex. nämndmöten och kommunfullmäktigesammanträden).

2. Utmaningar och nyckelbegrepp

Utmaningar som berör alla

Arbetet med demokrati- och medborgardialog berör alla i kommunen, såväl medborgare och förtroendevalda som medarbetare i kommunen. Alla partner behöver ta en aktiv roll i att förstärka den deltagardemokratiska infrastrukturen i kommunen, stödja aktivt medborgarskap och tillsammans bidra till att Falu kommun blir Sverige bäst på medborgardialog. Samtidigt är det viktigt att se, förstå och föra ett samtal om de bakomliggande utmaningar, som gör att vi behöver satsa mera på en sammanhållen och långsiktig demokratipolitik. Här nedan följer en kort beskrivning av några av samhällsutmaningarna som vi alla står inför. Statistiken är hämtad från SCB och Sverige kommuner och Landsting (SKL).¹

Få partimedlemmar och krav på nya dialogforum

Andelen medborgare som är medlem i något politiskt parti har mer än halverats sedan i början på 80-talet. I dag är endast 3 % av Sveriges befolkning med i något parti (vilket är en minskning på 300,000 medlemmar eller 60% på 20 år), därmed har partiernas kontaktytor med medborgarna minskats dramatiskt. Samtidigt visar undersökningar att svenskar i allmänhet är starkt intresserade av att diskutera politik och samhällsfrågor. En stor majoritet vill engagera sig i det som berör dem och påverka beslut som får konsekvenser för den egna vardagen. Medborgarna vill på ett helt annat sätt än tidigare delta i dialoger och debatter utan att vara anslutna till något parti och därför behöver nya former för det utvecklas.

Minskat förtroende för politiska institutioner

Undersökningar visar att ungdomar värderar de demokratiska grundvärderingarna högt, som rätten att uttrycka sig fritt, att människors sociala och politiska rättigheter respekteras, att alla har rätt att fritt utse sina ledare och att kunna protestera mot en orättvis lag. Däremot tycker mer än 25 % av ungdomarna att ett

¹ 11 tankar om medborgardialog i styrning, SKL samt Statistisk årsbok 2011, SCB.

auktoritärt, icke demokratiskt styre, är bra eller mycket bra. Knappt 25 % tycker att det inte är så viktigt att leva i en demokrati och en nästa lika stor andel är bredd att sälja sin röst för en mindre summa pengar. Detta sammantaget visar på ett stort glapp mellan hur ungdomar uppfattar det politiska systemet och hur de ser på det grundläggande demokratiska värderingar som ligger bakom det. Här behöver insatser göras både i upplysande syfte samt att se över de former det demokratiska systemet har.

Tjänsteaktör med kundfokus istället för demokratiaktör

Kommunerna har sedan 90-talet blivit allt mer en tjänsteaktör med kundfokus, där medborgarna ställer allt mer individuella krav på de tjänster de utnyttjar i kommunen och har ibland svårt att se kommunen som en demokratiaktör och en politiskt styrd organisation. Det leder till minskat intresse hos medborgarna för de gemensamma samhällsövergripande frågorna och minskad förståelse för hur de gemensamma resurserna fördelas.

Mer komplext uppdrag och otydligare partipolitik

Följden av den snabba samhällsutvecklingen är att det politiska uppdraget blivit allt mer komplext. De förtroendevalda ska hantera en allt större kontaktyta med medborgare, vilket gör det svårt för de förtroendevalda att ha kunskap om vad medborgarna tycker i en viss fråga. Politiska koalitioner blir allt vanligare, vilket gör partipolitiken otydlig. Detta leder till att relationen mellan förtroendevalda och medborgare förändrats och försvagas på många sätt och det finns ett starkt behov att utveckla nya sätt att relatera till och interagera med medborgarna.

Ojämnt deltagande

Även om valdeltagandet allmänt sätt är relativt högt finns det stora skillnader mellan olika socioekonomiska grupper. Ungdomar, ensamstående, låg utbildade, arbetslösa och utrikesfödda har generellt sätt ett lägre valdeltagande än valdeltagandet bland medelålders, samboende, högutbildade, sysselsatta och personer födda i Sverige. Detta speglar också deltagandet generellt sätt i andra typer av dialoger och debatter som kommunen, intresseföreningar eller enskilda bjuder in till. Klyftan mellan olika grupper behöver minska och kommunen behöver verka inkluderande inom alla områden.

Ökad andel antidemokratiska rörelser

Resultatet från senaste EU-parlamentsvalet, riksdags-, landstings- och kommunalvalet visar att partier som ifrågasätter grundläggande demokratiska värderingar har fått ökat stöd. Alla politiska arenor behöver hitta nya former för att mötas över kultur, land och samhällsgränser, diskutera samhällsfrågor, de demokratiska grundvärderingarna samt vilket samhälle vi vill leva i tillsammans.

Förstärkt demokratilagstiftning

Den svenska reformerade grundlagen 2011 samt Europeiska Unionens Lissabon fördrag 2009 har förstärkt medborgarnas deltagardemokratiska verktygslåda genom bl. a medborgarförslag och folkinitiativ. Enskilda och grupper har därmed fått bättre formella möjligheter att väcka frågor och inleda medborgardialoger utifrån sitt eget initiativ.

Ökad andel överklaganden

Andelen överklagandet av ärenden har ökat mycket starkt de senaste åren. Det innebär att medborgare och organisationer, istället för att komma in tidigt i beslutprocessen där de har möjlighet att påverka beslut istället kommer in när besluten väl är fattade. I överklagningsskedet finns det litet eller inget utrymme för dialoger och samtal och förtroendet för de olika parterna är oftast lågt. Genom att öka antalet medborgardialoger och debatter, samt förstärkt kommunikationen, kommer förhoppningsvis andelen överklaganden att minska och intresset öka för att istället delta dialoger och debatter av olika slag.

Sammantaget innebär det här stora utmaningar för alla kommuner som och kräver ett nytt sätt att tänka, agera, förhålla sig till och interagera med medborgarna. Allt fler kommuner runtom i Sverige, Europa och världen har därför valt att genomföra olika insatser för att stärka den lokala demokratin, förnya medborgardialogen och hitta nya sätt att samskapa och samverka med medborgarna. Det är ur det perspektivet Falu kommun nu satsar på att bli Sverigebäst på medborgardialog.

Demokratipolitik nationellt

Regeringsformen inleds med meningen ”all offentlig makt i Sverige utgår från folket”. Det innebär att alla beslut på så väl lokal, regional och nationell nivå ska grunda sig på medborgarnas rättigheter och intressen. Folkstyret bygger på fri åsiktsbildning, allmän och lika röst rätt, där alla har rätt att uttrycka sina tankar, åsikter och värderingar.

De genomgripande ekonomiska och politiska förändringarna som har skett sedan början av 1990-talet har på nytt aktualiserat det demokratipolitiska behovet. Hur kan folkstyret förverkligas under nya förutsättningar – med Sverige som medlem i Europeiska Unionen, en snabbt växande befolkning med olika bakgrund och ett färgrikare partiväsande som på flera sätt har förändrats? Hur påverkar den tekniska utvecklingen med internet möjligheten till kommunikation, medborgardialog och aktivt medborgarskap?

På nationell nivå finns demokratipolitiken med som ett eget politikområde och ett särskilt statsråd sedan 2001. Målet för den nationella demokratipolitiken är ”en levande demokrati där individens möjlighet till inflytande förstärks och de mänskliga rättigheterna respekteras, där vara och en ska ha makt över de beslut som rör den egna vardagen och känna förtroende för beslut som rör den enskilda individen.”

För att realisera detta mål tillsatte regeringen en ny demokratiutredning 2014 där även en representant för Falu kommun ingår i referensgruppen. Utredningens övergripande syfte är att analysera behovet av och utarbeta förslag till åtgärder för att öka och bredda engagemanget inom den representativa demokratin. Dessutom ska utredningen analysera och föreslå åtgärder för att stärka individens möjligheter till delaktighet i och inflytande över det politiska beslutsfattandet mellan valen genom medborgardialog, medborgarförslag, folkinitiativ och folkomröstningar.

I tillägg till den nationella utredningen om det aktiva medborgarskapet och den deltagande demokratin diskuteras i Sverige och Europa just nu reformer som går ut på att sänka rösträttsåldern till 16 år, att införa röstning via internet samt att förbättra medborgarnas möjligheter att påverka EU:s beslutsprocesser genom t ex det europeiska medborgarinitiativet.

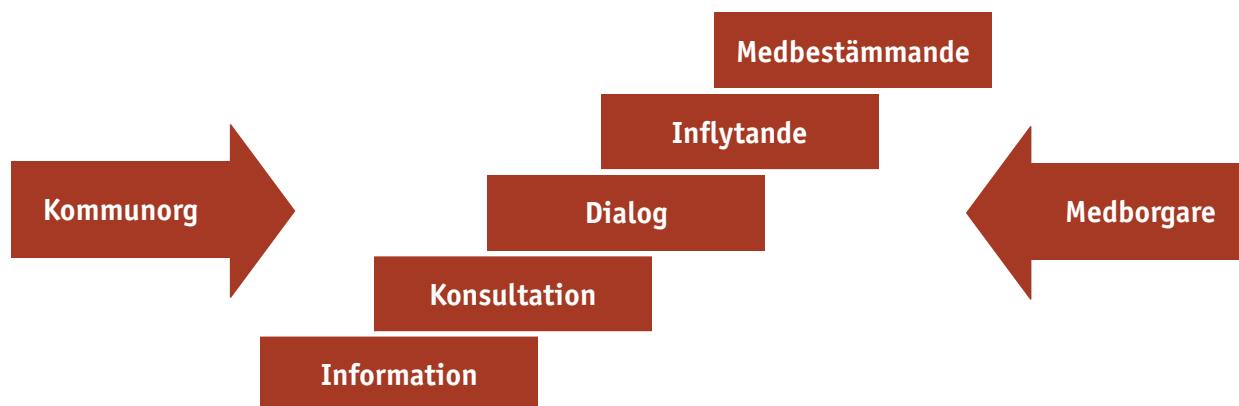
Den kommunala ramen

Falun kommun har goda förutsättningar att bedriva ett lyckosamt demokratipolitiskt arbete då kommunen är medborgarnas närmaste demokratiarena, har ansvar för de frågor som rör individens vardag så som skola, vård, fritid, kultur och infrastruktur samt beslutar hur de gemensamma skattemedlen ska fördelas.

Med de möjligheterna och resurserna följer ett stort ansvar att bidra till en utveckling som bygger på alla kommuninvånares rätt att delta, bidra och bli hörda. Samtidigt som det också är viktigt att tydliggöra en gräns för det lokala självstyret och hänvisa till demokratiarenor som länet, riket eller EU vid behov.

Nyckelbegrepp

För att beskriva olika nivåer av dialog har SKL utvecklat den s.k. delaktighetstrappan som består av fem nivåer som beskriver hur den offentliga organisationen, med förtroendevalda och kommunmedarbetare möts och samverkar med medborgarna som uppdragsgivare.

Information

→ Medborgaren får information via webb, broschyrer och genom samtal med kommunmedarbetare, förtroendevald mm och kan på så sätt bilda sig en uppfattning i en viss fråga och få information om saker som berör den egna vardagen.

← Medborgaren ger information till kommunmedarbetare och/eller förtroendevalda genom mejl, samtal, insändare mm.

Konsultation

→ Förtroendevalda och/eller kommunmedarbetare kontaktar kommuninvånarna för att ta reda på vad de har för åsikter och synpunkter om en viss fråga som sen ligger till underlag för beslut och utveckling av verksamheten. Konsultation fås via undersökningar, samråd, enkäter mm.

← Medborgaren kontaktar kommunmedarbetare och/eller förtroendevald för att dela med sig av synpunkter och åsikter om en viss fråga inför beslut eller annat. Konsultationskontakten kan leda till undersökningar, samråd enkäter mm.

Dialog

↔ Ett forum där medborgare, förtroendevalda och kommunmedarbetare tillsammans resonerar kring en viss fråga. Syftet är att utbyta tankar, idéer, åsikter och värderingar för att nå fram till den bästa gemensamma lösningen. Dialog fås via råd, workshops, forum mm.

Inflytande

→ Kommunmedarbetare och/eller förtroendevalda planerar och genomför konkreta aktiviteter för att ge kommuninvånarna inflytande i specifika sakfrågor. Inflytande kan nås via konkreta medborgardialog- och samverkansprojekt.

← Medborgaren lägger fram egna förslag till kommunorganisationen för att påverka och ha inflytande över den politiska dagordningen. Inflytande kan nås genom medborgarförslag, e-petitioner mm.

Medbestämmande

→ Kommunorganisationen bjuder in kommunens medborgare att helt eller delvis medverka i fattandet av beslut. Medbestämmande kan nås via folkomröstningar, rådslag, medborgarbudget mm.

← Medborgarna lägger fram egna förslag till den politiska dagordningen och/eller förslag till beslut om medbestämmande t ex genom folkinitiativ med folkomröstning som följd.

I Falu kommuns demokratiarbete vi valt att bredda perspektivet, utöver delaktighetstrappan, och fokuserar på tre huvudområden:

Kommunikation

Medborgardialog

Aktivt medborgarskap

Kommunikation

Det innefattar den pågående information- och kommunikationsprocess som dagligen sker mellan medborgare, förtroendevalda och kommunmedarbetare. Det inkluderar första steget i delaktighetstrappan med information.

Medborgardialog

Det innebär att få kunskap om vad medborgarna tycker i en viss fråga innan beslut fattas, eller hur medborgarna ser på den service och de tjänster de nyttjar i kommunen. De sker antingen genom att de förtroendevalda och kommunmedarbetare aktivt söker upp medborgarna för att få reda på vad de tycker, tänker och har för värderingar i olika frågor. Den andra formen är att medborgarna själva söker upp förtroendevalda

och kommunmedarbetare och delar med sig av vad de tycker, tänker och har för värderingar. Metoderna som används här är de övriga stegen i delaktighetstrappan, d.v.s. konsultation, information, dialog, inflytande och medbestämmande.

Aktivt medborgarskap

Det beskriver arbetet med att aktivt stödja, vägleda och uppmuntra medborgarna att göra sin röst hörd, framföra sina åsikter, skriva medborgarförslag, starta folkinitiativ och på olika sätt vara en aktiv medborgare. Metoderna att använda här är förutom medborgarförslag och folkinitiativ även stöd och konsultation av demokrativägledaren och andra kommunmedarbetare, vägledning genom demokrat centrum, falun.se, samarbeten med andra organisationer mm.

3. Faluns demokratipolitiska policy

Falu kommuns demokratipolitiska arbete och strategi har många beröringspunkter med kommunens vision, det lokala folkhälsoprogrammet samt Region Dalarnas regionala utvecklingsstrategi för Dalarna.

Värderingarna som lyfts fram i Falu kommuns vision är grunden för hela det demokratipolitiska arbetet – att vara till nytta för Faluborna samt vara enkla och samarbeta med. I visionen lyfts också nyfikenhet, nytänkande och mod fram som honnorsords och är en ledstjärna i utvecklandet av demokratifrågor i kommunen.

Demokrati och medborgarinflytande skapar en plats för alla där nya idéer föds och utvecklas. Falubornas kreativitet i form av dialog, medborgarinflytande och engagemang, är den viktigaste resursen för att utveckla Falun vidare.

Dalastrategin – Dalarna 2020 lyfter fram skapandekraft, mångfald, jämställdhet och tolerans som drivkrafter för tillväxt, sysselsättning och entreprenörskap och utvecklandet av samhälle och näringsliv, med särskilt tonvikt på ungas kraft att skapa samt kulturen som motor för utveckling.

Det lokala folkhälsoprogrammet (2007 – 2014) lyfter fram att delaktighet och inflytande är grundläggande förutsättningar för folkhälsan med speciellt fokus på ekonomiskt och socialt utsatta personer samt barns, ungdomars och äldres möjligheter till inflytande och delaktighet. Här talar man om ett socialt kitt mellan medborgarna, gemenskap och solodaritet samt tillit till både samhället i dess helhet och till andra människor. Om individer/grupper av människor känner att de inte kan påverka de egna livsvillkoren och utvecklingen av samhället uppstår maktlöshet.

Nybildad politisk plattform – val- och demokratinämnd

Inom ramen för den nya kommunorganisationen sammanfördes den tidigare valnämndens myndighetsutövning med demokratiberedningens/demokratirådets samordnande roll för den demokratipolitiska utvecklingen i kommunen. Det utmynnar i en nyinrättad val- och demokratinämnd. Enligt Falu kommuns reglemente har val- och demokratinämnden bl. a följande uppgifter:

”Huvudansvar för demokratipolitiken

Val- och demokratinämnden har huvudansvaret för kommunens arbete med aktivt medborgarskap, deltagande demokrati och medborgardialog. Det innebär utvecklandet av demokratipolitiska policydokument som är kommunövergripande och innefattar kommunens politiska organisation och förvaltning. I uppdraget ligger även uppföljning av styrdokument.

Deltagardemokratisk infrastruktur

Val- och demokratinämnden har till uppgift att stärka den deltagardemokratiska infrastrukturen i kommunen genom att stödja och vägleda kommunens politiska organisation och förvaltning i frågor som rör medborgardialoger, medborgarförslag, folkinitiativ och andra deltagardemokratiska verktyg.

Aktivt medborgarskap

Val- och demokratinämnden har också till uppgift att möjliggöra och uppmuntra aktivt medborgarskap genom att stödja och vägleda medborgare att aktivt delta i utvecklingen av Falu kommun.”

4. Mål, politisk förankringsprocess och verktyg

Med bakgrund och utgångspunkt i samhällsutmaningar, den nationella demokratipolitiken, Falu kommuns vision, styrdokument samt pågående verksamheter har kommunfullmäktige antagit följande strategimål och inriktningsmål samt ge i uppdrag till samtliga kommunala verksamheter, styrelse, nämnder och kommunala helägda bolag att ta fram ett eller flera verksamhetsmål som planeras, genomförs och utvärderas årligen. Val- och demokratinämnden samt kommunens demokrativägledare kommer att stödja verksamheterna i detta arbete och följa upp arbetet. Listan med verktyg ska ses som en inspiration till en konkret åtgärdsplan för det fortsatta demokratiarbetet.

Strategimål

Falu kommuns samlade demokratiarbete ska bidra till:

- *Ett större, demokratiskt, socialt, ekologiskt och ekonomiskt hållbart Falun* där alla, medborgare, förtroendevalda och medarbetare i kommunen är delaktiga i utvecklingen och formandet av Faluns kommuns framtid.
- *En plats för alla där varje människas unika uttryck, drivkraft, intelligens och kreativitet* kommer till uttryck och tas till vara, och alla känner sig som en del i det samhället vi lever i.
- Ett Falun där relationen mellan medborgare, förtroendevalda, medarbetare i kommunen genomsyras av *öppenhet, tillit och respekt* för varandras åsikter, attityder och värderingar och Falu kommun uppfattas som enkla att samarbeta med.
- Ett Falun där *makten hela tiden utgår från och återkopplas till medborgarna* och där de demokratiska grundvärderingarna och mänskliga rättigheterna respekteras.

Inriktningsmål

För att uppnå dess strategimål föreslår demokratirådet att samtliga av Falu kommuns verksamheter, styrelse, nämnder och kommunala helägda bolag planerar, genomför och utvärderar årliga insatser som *förstärker den deltagardemokratiska infrastrukturen och det aktiva medborgarskapet*, och som leder till:

- *Ökad kunskap om och tillämpning av* de demokratiska grundvärderingarna. Värderingar som lyfts fram i Falu kommuns vision, samt strategimålet att arbetet ska genomsyras av öppenhet, tillit och respekt.
- *Förstärkt kommunikation, där dialogen med medborgarna ges högsta prioritet.* Återkoppling på frågor, synpunkter och klagomål som ska ges inom så kort tid som möjligt. Lättillgänglig och tydlig information om kommunens olika verksamheter finns att tillgå på webben och via andra informationskanaler.
- *Förbättrade medborgardialoger* där metoden för dialogen analyseras och tydligt förankras i samtliga berörda nämnder och förvaltningar innan dialogen genomförs, resultatet av medborgardialogerna återkopplas till medborgarna och får effekt på politiska beslut och utformande av verksamheter.
- *Förstärkt aktivt medborgarskap* där medborgarna får stöd i att göra sin röst hörd, lämna in synpunkter, klagomål, medborgarförslag och folkinitiativ och på olika sätt vara delaktiga i formandet av Falu kommuns framtid.

Förväntad effekt av intensifierad medborgardialog

Förstärkt och fördjupad kommunikation, medborgardialog och aktivt medborgarskap innebär att förtroendevalda och medarbetare i kommunen får *ökad kunskap om vad medborgarna tycker om de politiska prioriteringar* och hur de ser på den service de utnyttjar. Medborgarnas unika kunskap, kompetens och engagemang tas till vara och de upplever att de kan vara med och *påverka* sin egen livssituation, och är *delaktiga* i utvecklingen av samhället.

Det leder till en ökad förståelse och *respekt för olika människors livsvillkor, åsikter, attityder, värderingar och behov*. Resultatet blir *mer välförankrade politiska beslut och förbättrad kommunal service* samt ökat samhällsengagemang och politiskt intresset hos medborgarna. Medborgarna får en fördjupad kunskap och förståelse för vilka ställningstaganden som ligger bakom de politiska prioriteringar och fördelningen av resurser samt är medvetna om kommunens framtidsplaner och möjligheterna att påverka dem.

Implementering och uppföljning

Utifrån ovanstående strategi- och inriktningsmål har kommunfullmäktige beslutat att:

- Falu kommuns styrelse, nämnder och kommunala helägda bolag får i uppdrag att ta fram ett eller flera verksamhetsmål som planeras, genomförs och utvärderas årligen. Målen ska ha sin utgångspunkt i de strategiska målen och inriktningsmålen.
- Verksamhetsmålen ska implementeras på förvaltnings- och kontorsnivå där styrelse, nämnder och kommunala helägda bolag har ansvaret för att göra detta. Till sitt förfogande finns respektive förvaltningschef som utför implementeringsarbetet.
- Styrelse, nämnder och kommunala helägda bolag ska särskilt besluta om hur verksamhetsmålen ska följas upp och hur detta ska utföras för respektive mål och aktivitet.
- Styrelsens, nämndernas och de kommunalt helägda bolagens demokratiutvecklingsarbete ska årligen rapporteras till val- och demokratinämnden, som är huvudansvarig för den samlade demokratipolitiken i kommunen.

Varje år, i början av året, lägger val- och demokratinämnden fram en uppföljningsrapport som sammanfattar, beskriver och utvärderar föregående års demokratipolitiska arbetet och resultat. Inom ramen för dessa årliga rapporter kan val- och demokratinämnden dessutom föreslå nya eller ytterligare mål, åtgärder och aktiviteter. Dessa förslag kan vara av rådgivande karaktär eller tas genom kommunfullmäktige som konkreta uppdrag till styrelse, nämnder och kommunala helägda bolag.

Verktyg

Här är en lista med förslag på aktiviteter, åtgärder och insatser som inspiration till verksamheter, nämnder, förvaltningar och kommunala helägda bolag, hur de kan jobba med de här frågorna. De nämnda verktygen kan ge en fingervisning om en konkret åtgärdsplan.

Kommunikation

- *Lättillgänglig och lättläst information* om kommunens ansvarsområden, pågående beslutprocesser och vart man vänder sig i en viss fråga finns på webben och uppdateras kontinuerligt där medborgarna snabbt hittar den information de söker.
- Medborgarna får *snabb återkoppling på synpunkter och klagomål* de lämnar in till förtroendevalda och medarbetare i kommunen, via webb, telefon och fysiska möten.
- Medborgarnas *synpunkter, klagomål och förslag bemöts på ett positivt sätt*, där berörda förtroendevalda och medarbetare sätter oss in medborgarnas situation och lyssnar på deras åsikter och behov, är enkla att samarbeta med och till nytta för medborgarna.

Medborgardialog

- *Beslut om att genomföra medborgardialoger föregås* av analys om lämpligt ämnesområdet och inflytandeni-vå, avgränsningar gentemot beslutsprocesser och budget samt upprättande av kommunikationsplan.
- Särskilda insatser görs för att involvera *alla samhällsgrupper* i medborgardialogerna.
- Resultatet av medborgardialogerna är en *integrerad del i styrprocessen*, verksamhetutvecklingen och utvecklingen av tjänster.
- Resultatet av medborgardialogerna *återkopplas till medborgarna*.
- Samtliga *medborgardialoger inom Falu kommun koordineras* så att insatserna sker i samspel med varandra samt att kunskaps- och erfarenhetsutbyte sker.

Aktivt medborgarskap

- *Medborgare och frivilliga organisationer i kommunen får kunskap* om när, var och hur de kan påverka och göra sin röst hörd i kommunen samt stöd och vägledning i hur de själva kan starta dialoger och debatter med intresserade i kommunen.
- *Medborgarna är välinsatta* i hur de skriver medborgarförlag och startar folkinitiativ samt möjlighet att få stöd och vägledning av medarbetare i kommunen.
- Särskilda insatser görs att stödja, involvera och engagera *alla samhällsgrupper* i dialoger, debatter och samtal om formandet av Falu kommuns framtid.

Falu Demokratikommun: från beredning till nämnd

Följande förtroendevalda har (och har haft) huvudansvaret för att utveckla demokratipolitiken i Falu kommunen under 2010-talet:

Falu Demokratiberedning (2011-12)

Susanne Norberg (S), Anna Fält (S), Bruno Kaufmann (MP, Ordförande), Linnea Risinger (MP), Svante Olsson (V), Linn Björnmann (V), Lilian Eriksson (M), Carl-Erik Nyström (C), Stefan Clarström (FAP), Katarina Gustavsson (KD), Knut C.A. Scherman (SD)

Falu Demokratiråd (2012-14)

Anna Fält (S), Bruno Kaufmann (MP, ordförande), Linnea Risinger (MP), Carl-Erik Nyström (C), Christina Haggren (M),

Val- och demokratinämnden (2015-18)

Bruno Kaufmann (MP, ordförande),
Anna Fält (S, 1:e vice ordf),
Anders Bondensson (KD, 2:e vice ordförande)
Peter Gehlin (FAP, Ledamot)
Håkan Hammar (M, Ledamot)
Mattias Ohlson (FP, Ledamot)
Richard Olofsson (V, Ledamot)
Knut C.A Scherman (SD, Ledamot)
Kristina Wahlén (C, Ledamot)

Sonja Chirwani (KD, Ersättare)
Johan Eriksson (C, Ersättare)
Christina Haggren (M, Ersättare)
Violet Maskoonee (FAP, Ersättare)
Runo Nilsson (S, Ersättare)
Malin Nissinen (V, Ersättare)
Linnea Risinger (MP, Ersättare)
Sonja Shirwani (KD, Ersättare)
Staffan Terning (SD, Ersättare)

Falun Democracy City: Bringing in the People

Until now, the capital of the central Swedish province of Dalarna, 250 kilometers northwest of Stockholm, has been primarily known for its deep copper mine and its high ski jumps.

More than a thousand years ago the world's richest deposits of copper were discovered in Falun, which resulted, in the 13th century, in the city having the world's first joint-stock company: Stora Kopparberg (the "big copper mine"). In the 17th century, when Falun was the second largest city in this northern kingdom, the mine (now on the UNESCO World Heritage list) supplied more than two-thirds of the global demand for copper.

In more recent years, this regional centre, set in a charming rural landscape with a university and provincial hospital, has hit the headlines primarily through its repeated hosting of the world championships in ski jumping and cross-country skiing - most recently in spring 2015 for the 50th Nordic World Ski Championships. This was the fourth such world championships in a city with a population of only 57,000, far fewer than the hundreds of thousands of fans who show up.

"Best in Democracy"-Target

In fact, it was the latest world championships that sparked an intensive debate on how well - or poorly - local democracy was functioning. Critics of the financial outlay for the 12-day event complained that the Falun residents had not been sufficiently involved in the decision-making process for the event. Attempts by citizens to launch popular initiatives on the issue in the late 2000s were repeatedly rejected by the local parliament.

However, after the 2010 elections, the parliament had set up a Democracy Commission, with members from all nine of the political parties represented in the parliament. The Commission came up with the proposal for making Falun the best municipality in the country in participation, especially with regard to how citizens influence the political process between elections.

The Democracy Commission established the keyword "Democracy City" to describe the framework and to involve the local level as a framework of people power by investing in an infrastructure for active citizenship and participatory democracy.

In the course of a wide-ranging public consultation process, the Falun Democracy Commission produced proposals that became part of the 61-member local parliament's "Democracy Plan 2015" proposals. The main aim of the Democracy Plan was to provide the city's residents with better information and to support them in being involved in the political process. A particular focus of the measures was helping members of under-privileged groups (young people, immigrants, the unemployed) to exercise their civil rights.

This package approved by the local parliament included the following elements:

- the opening of a Democracy Centre in the city library as a very visible and accessible venue, meeting-place, symbol and shop-window for the "Democracy City"-initiative. Visitors to the former newspaper reading room of the library will find informational materials published by the municipality, the political parties and interest groups on current political issues, forthcoming elections and major public projects. The Democracy Centre also serves as a (free) venue for meetings with politicians, representatives of the administration and interesting guests from outside the city.
- the creation of a Democracy Consultation and Advice function within the municipal administration. Falun has more than 4500 public servants. Two of these are now available as "Navigators" who become involved when members of the public are pursuing a political issue that cannot be resolved by a simple phone call to a leading politician or a civil servant with relevant specialist knowledge. The Falun Democracy Navigators support citizens in choosing the right time and the right political tool at the appropriate political level to take forward their concern.
- the newly introduced "Democracy Passport", which offers concise and targeted information on where and how members of the public can involve themselves in the political process - whether at the local, provincial, national, or even European level. Since the launch of the Democracy Passport, more than 15,000 copies have been issued; they provide a valuable social studies teaching aid especially in the municipality's schools. The idea of the Democracy Passport has been adopted in other municipalities and even in the European Union [democracypassport.eu].
- the strengthening of youth democracy in Falun, where many young people complete important parts of their education and training. The "Democracy City" initiative includes a Democracy Navigator specially for the young people of Falun, as well as the development of supplementary teaching material on democracy for lessons in the primary and secondary schools.
- the first list of measures in the Democracy Plan also included a series of activities aimed at connecting Falun with actors and projects elsewhere in an integrated local, regional, national and international network. In 2013, Falun hosted its first Democracy Week within the framework of the Council of Europe's local democracy weeks - and in September the UN's "International Day of Democracy" is annually celebrated with a 'day of democracy' at the local university [falun.se/demokratidag].

Modernised democracy infrastructure

Despite all the energy and activities aimed at supporting active citizens, it became clear that the democratic culture of a city with historic roots in a country with centuries-old democratic roots cannot be changed within a very short space of time. A sustainable long-term intensification and energising of participatory democracy needs a broad-based political strategy, robust structures, and, above all, lots of patience. That is why the Falun parliament decided in spring 2015 to further reinforce the local democracy work and to implement the "Democracy Community 2020" political development platform.

At the same time, the organisation of municipal politics was modernised by upgrading the local electoral authority, previously a body that only did things at election time, to the status of a genuine full-time authority with its own budget, staff and wide-ranging powers. As previously with the original “Democracy Commission”, the new authority was organised on the basis of taking one representative from each of the nine political parties in the local parliament, with the result that the democracy development work in Falun can be taken forward in a more long-term, sustainable and broadly-supported way and becomes less dependent on the specific balance of power after an election.

In the winter of 2015/2016 an important, but also difficult, phase in the intensification of the democracy work began. For a long time an (increasingly watered-down) concept of representative democracy - in tandem with a producer-consumer approach to the public services offered by the municipality - had bolstered the idea in people’s minds that it was really sufficient to cast ones vote in the elections every four years and then to remain silent. Or, alternatively, to be elected and exercise political power. This persistent ‘thinning out’ of day-to-day democracy weakened not only the contact between electors and elected, but also the sense many citizens have of co-responsibility for public affairs, as extensive research by the Swedish Association of Municipalities has shown. At the same time the fact that the majority of the population was reduced to being bystanders meant that the public discourse was dominated - and to a certain extent also poisoned - by small and vociferous protest groups.

Freedom and Quality of Life

Over the coming years and within the framework of the “Democracy City 2020” platform agreed by the municipal parliament, fundamental goals will be pursued and long-term strategies for their implementation developed. These include:

- the strengthening of the city as a place where everyone’s vote will be counted in the elections - and everyone’s voice will be heard on all the days in between. For this to happen it is essential that the public exercise of power by politicians and administrators is continuously linked back to the citizens - so that they remain “in the loop” - and that citizens’ fundamental civil and human rights are respected;
- the further development of communication, dialogue and citizen participation as core tools for the development of local democracy, by e.g. setting firm targets for public responses to citizens’ requests or the conduct of deliberative polls around selected projects.

It’s true that, in the national Swedish context, such municipalities as Falun enjoy wide-ranging powers, responsibilities and also financial muscle (around 40% of the entire local tax revenue is administered locally). But a “democracy city” cannot act independently of other and higher powers. For this reason, the local democracy development work focuses on strengthening the individual citizen in his/her role as a bearer of responsibility at the regional, national and international level. For without active participating citizens who are prepared to carry their share of public responsibility on a long-term basis, public politics degenerate into power structures in which small powerful minorities confront large powerless - and occasionally very angry - majorities. That is why the Falun “Democracy City” initiative - broadly-based and with a long-term vision - is an especially important building-block for a future characterised by freedom and quality of life.

For more information:

falun.se/democracy

democracypassport.eu

